RĪGAS STRADIŅA UNIVERSITĀTE

Tēvu pieredzes pētījums: Interpretatīvā fenomenoloģiskā analīze

J.Zuitiņš, A.Pipere, V.Sudraba

5. Starptautiskā zinātniski praktiskā konference
VESELĪBA UN PERSONĪBAS ATTĪSTĪBA: STARPDISCIPLINĀRĀ PIEEJA
2019.gada 25.-27.aprīlī

5 GADI VESELĪBAS PSIHOLOĢIJAS UN PEDAGOĢIJAS KATEDRAI RSU

PĒTIJUMS:
Tēvu pieredze ar neizārstējami slimu bērnu paliatīvajā aprūpē

Stratēģija – Kvalitatīvs pētījums

Dizains – Fenomenoloģija

Pieeja – Interpretatīvā fenomenoloģiskā analīze

Interpretatīvā fenomenoloģiskā analīze

Datu vākšana

Datu vākšanas pamatprincips fenomenoloģiskā pētījuma dizainos ir minimāla struktūra un maksimāls dziļums.

Datu vākšanai IFA priekšroka tiek dota bagātīgam tekstuālam materiālam, kuru var rast atvērtās, dziļās intervijās. IFA pārsvarā izmanto daļēji strukturētas intervijas, kas nozīmē iepriekš plānoto jautājumu elastīgu izmantošanu. Intervijas gaitu nosaka dalībnieka problemātika, nevis intervētāja saplānota kārtība.

Interpretatīvā fenomenoloģiskā analīze

Transkripts

IFA mērķis ir analizēt dalībnieka vēstītā satura jēgu. Transkriptā jāparādās visiem vārdiem, ko ir teicis jebkurš no intervijas dalībniekiem, un arī būtiskām neverbālām reakcijām.

Tramskriptu ieteicams veikt pašam pētniekam. Tas ļauj dziļāk iepazīt dalībnieka teikto un nepalaist garām būtiskas nianses.

Datorrakstā izveidotā transkripta lapa tika sadalīta trīs kolonnās, transkripta tekstu ievietojot vidējā kolonnā, bet malējās atstājot sākotnējiem komentāriem un tēmām. Šādā veidā transkripts tika izprintēts un iesiets ērtākai transkripta analīzei, beigās pievienojot tukšas lapas nepieciešamiem pierakstiem.

Interpretatīvā fenomenoloģiskā analīze

Datu analīze
Interpretative Phenomenological Analysis Smith, Smith, J. A., Larkin, M., & Flowers, P. (2009)

1. Lasīšana un pārlasīšana.
2. Sākotnējie pieraksti; aprakstošie, lingvistiskie un konceptuālie komentāri.
3. «Iznirstošo» tēmu attīstība.
4. Tēmu kopas.
5. Nākamā dalībnieka iesaistīšana.
6. Vienojošās tēmas starp dalībniekiem.

IFA datu analīzes 1.solis

Lasīšana un pārlasīšana.

Šī soļa mērķis ir iegremdēties oriģinālajos datos, pievēršoties pētījuma dalībniekam. Lai iekļūtu dalībnieka pasaulē, jāizvairās no ātras, paviršas lasīšanas un datu apkopošanas. Pētnieks sāk procesu ar rakstisku pašrefleksiju, kas ļauj apzināties un raksturot savus aizspriedumus un pieņēmumus, lai varētu distancēties no tiem, neietekmējot pētījuma datus. Pētnieks distancējas no savas iepriekšējās pieredzes, lai ar svaigu skatījumu pievērstos pētāmai parādībai. Lai izprastu dzīves pieredzes būtību vai struktūru no pētāmā viedokļa, pētniekam uz laiku ir jāatsakās no personīgās attieksmes vai uzskatiem par doto parādību.

IFA datu analīzes 5.solis. Nākamā dalībnieka iesaistīšana

Fenomenoloģiskā pētījuma izlasē iesaka iesaistīt vismaz sešus pētījuma dalībniekus (Morse, 1994). Pastāv uzskats – intervijas ar diviem līdz 10 cilvēkiem varētu nodrošināt datu piesātinātību (Boyd, 2001). Citi autori iesaka intervijas ar pieciem līdz 25 indivīdiem, kuriem ir pētāmās parādības pieredze (Polkinghorne, 1989).

IFA pētījumu izlase parasti ir neliela, literatūrā var atrast pētījumus pat ar vienu dalībnieku (Smith & Eatough, 2006), bet ir arī pētījumi, kuros iesaistīti pat 64 dalībnieki (Cater & Coleman, 2006).

IFA datu analīzes 6.solis. Vienojošās tēmas starp dalībniekiem

Šajā posmā tiek veidota tabula ar tēmu kartēm un meklēts, kā tās iekļaujas un papildina viena otru. Tabulā tiek atzīmēts gan konkrētā dalībnieka tēmu karte, gan transkripta lapaspuse un rinda, kura ilustrē doto tēmu. Tādējādi veidojas visu dalībnieku vienots apraksts par pētījuma jautājumu. Notiek sistemātiskas tēmu tabulas izstrāde, vizuāli atspoguļojot apakštēmu un galveno tēmu struktūru. Seko analizēto tēmu ietveršana rakstiskajā atskaitē, katru tēmu rūpīgi aprakstot un ilustrējot ar precīziem citātiem no interviju transkriptiem. Katram piemēram būtu skaidri un pietiekami jāilustrē tēmu. Atskaite satur pētnieka interpretāciju un izpratni par to, ko dalībnieki ir teikuši.

Secinājumi

Veicot IFA soļus, aprakstot tos un iesaistoties refleksijā, varu secināt, ka šī kvalitatīvā datu analīzes metode nav tikai tehniska darbība. Tā prasa īpašu pētnieka pozīciju, veidojot sadarbību ar pētījuma dalībniekiem, kā arī pētnieka fenomenoloģisku orientāciju saistībā ar dalībnieka centieniem atklāt savas dzīvās pieredzes jēgu un pētījuma virzību no aprakstošā uz interpretatīvo skatījumu.

Tēvu pieredzes ar neizārstējami slimu bērnu pētījuma turpinājumā tiks iesaistīti nākamie pētījuma dalībnieki, meklētas kopējās tēmas un tiks veidots datu apraksts atbilstoši IFA datu aprakstīšanas prasībām, ilustrējot tēmas ar konkrētiem pētījuma dalībnieku izteikumiem no interviju transkriptiem.

Paldies par uzmanību!

Juris Zuitiņš